

Foto: Paul Goossen

Training en toetsing van kijk- en luistervaardigheid

GEEN TOETSING ZONDER PASSENDE TRAINING

Tijdens het congres Frans in april jl. in de Reehorst te Ede hebben Jan van Thiel (Citogroep) en Guusje Groenen (Taalwijzer) een workshop gegeven over training en toetsing van kijk- en luistervaardigheid. In dit artikel geven zij praktische handreikingen en voorbeelden om leerlingen deze vaardigheden beter eigen te laten maken.

Guusje Groenen en Jan van Thiel

Veelvuldige ‘onderdompeling’ in de vreemde taal biedt de beste garantie dat de kijk- en luistervaardigheid op natuurlijke wijze wordt ontwikkeld en gestimuleerd. De informatie komt via drie sporen binnen: via de visuele taal (wat je ziet), de audio-taal (wat je hoort aan gesproken taal) en de sonore taal (wat je hoort aan geluiden en muziek). Elk onderdeel van deze ‘filmtaal’ kan afzonderlijk en in combinatie getraind worden. In de trainingsfase begeleidt de docent de leerlingen om zich de kijk- en luistervaardigheid eigen te maken. Leerlingen kijken graag en waarom zou een talendocent dit populaire medium om die reden niet uitbuiten?

Ondanks de beperking van het aantal wekelijkse lessen is het de moeite waard vanaf het begin van het leren van een vreemde taal de leerling te laten werken met deze informatiebron en hem/haar te begeleiden in het eenvoudige proces van zien, horen, begrijpen en verstaan.

Het is van belang voor de docent om het proces van het kijken te organiseren en te structureren. Een docent weet als geen ander hoe belangrijk het is om de juiste aanpak en de juiste dosering te kiezen. De volgende aanwijzingen zijn hierbij een handreiking. Laat leerlingen beginnen met iets waar ze goed in zijn, waarbij ze zich zeker voelen. Dat betekent in de aanvangsfase dat het opdrachten moeten zijn die gericht zijn op het verkrijgen van informatie via beeld of geluid op het gebied van alle niet-talige informa-

tie. Verder is het zaak altijd een opdracht te geven vóóordat er gekeken wordt. De opdracht moet op het niveau van de leerling zijn. Geef opdrachten waarbij de leerling met zijn medeleerling moet overleggen zodat de andere leerling het eerste aanspreekpunt wordt. Deze aanpak heeft als voordeel dat de leerling zich zekerder voelt over zijn kunnen en dat het uiteindelijke resultaat hoger zal liggen. Bedenk opdrachten waarbij er meerdere antwoorden mogelijk zijn zodat ook de minder goede leerling kan ‘scoren’. Gebruik korte fragmenten (tussen de één en drie minuten) die een logische eenheid vormen.

Aan het eind van dit traject wil de docent het resultaat van deze vaardigheid zo objectief mogelijk meten. Dat gebeurt in de toetsfase. Voordat er uiteindelijk een valide toets ontwikkeld is, is er een heel proces aan voorafgegaan. Allereerst zijn er de eindtermen van de examenprogramma’s. Dan wordt er audiovisueel materiaal gezocht en worden de rechten gekocht. De fase van het maken van de toetsen breekt aan die gevolgd wordt

door een belangrijke stap: die van de afname van de proeftoetsen. De inbreng van het veld wordt gewogen, verwerkt en ten slotte volgt de definitieve selectie voor de definitieve toets. Daar waar in de trainingsfase een volledige vrijheid bestaat in de keuze van het materiaal en de soort opdrachten, moet een toets voldoen aan zware criteria: deze moet relevant, representatief, gevarieerd zijn en voldoen aan de juiste talige inhoud op het juiste niveau.

Journal

Een journaaluitzending is een ideale manier om kijk- en luistervaardigheid te trainen. Het journaal wordt dagelijks uitgezonden en het is niet ingewikkeld om een uitzending op te nemen. Hieronder volgen in oplopende moeilijkheidsgraad verschillende soorten oefeningen die passen bij een kort televisiejournaal (2,5 minuut). De opdrachten zijn in het Nederlands geformuleerd, maar zijn eenvoudig naar de doeltaal om te zetten. Laat het journaal in zijn geheel zien.

JOURNAAL

1. Tel het aantal nieuwsitems (*kijkopdracht zonder geluid of kijk- en luisteropdracht met geluid*)
2. Noteer de betrokken landen (*kijkopdracht*)
3. Noteer de betrokken bekende personen in de linkerkolom van onderstaand schema (*kijkopdracht*)
4. Zet in onderstaand schema bij elke persoon een kruisje in de juiste kolom (*kijkopdracht*)

NAAM PERSOON	actief op politiek gebied	actief op religieus gebied	actief op historisch gebied	actief op zakelijk gebied	actief op creatief gebied	anders

5. De landen die in een journaaluitzending voorkomen staan links onder elkaar. In de rechterkolom staan de ‘koppen’ uit het journaal. De opdracht voor de leerlingen luidt: Trek, vóóordat je gaat kijken, een pijl van het land naar het bijbehorende onderwerp. Controleer je bevindingen aan de hand van het fragment (*kijkopdracht*)

<ol style="list-style-type: none"> a. Saoedi-Arabië b. Italië c. Nederland d. Italië e. Irak 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fraude in de bouw 2. Lange rij van volgelingen 3. Verschillende aanslagen in Bagdad 4. Bittere nederlaag voor Berlusconi 5. De schietpartijen gaan door
---	--

6. Zet de onderwerpen in de gepresenteerde volgorde (kijkopdracht)

onderwerp 1	
onderwerp 2	
onderwerp 3	
onderwerp 4	
onderwerp 5	

7. Kies één van de gepresenteerde onderwerpen, bekijk/beluister dat fragment nog een keer en beantwoord onderstaande vragen. Geef vervolgens met een kruisje in kolom 3 en/of 4 aan hoe je tot je antwoord gekomen bent: heb je de informatie gezien, gehoord of beide? (kijk- en luisteropdracht)

ONDERWERP			
Wie?			
Wat?			
Wanneer?			
Waar?			
Hoe?			
Waarom?			

8. Noteer op de bovenste regel de rubrieken uit een journaal. Eén voorbeeld is gegeven. Noteer in de eerste kolom de onderwerpen van het journaal en rubriceer ze daarna (kijkopdracht)

RUBRIEK	politiek					
onderwerp 1						
onderwerp 2						
onderwerp 3						
onderwerp 4						
onderwerp 5						

9a. Kies één van bovenstaande onderwerpen en noteer zoveel mogelijk woorden die met dit onderwerp te maken hebben (luisteropdracht)

9b. Luister naar het bijbehorende fragment en omcirkel in bovenstaand lijstje de woorden die je hoort (luisteropdracht)

10. Lees het begin van de vier zinnen uit een gekozen onderwerp zoals hier over het poolijs. Maak elke zin in je eigen woorden af (luisteropdracht)

Op Antarctica dreigt er
Dat wordt veroorzaakt door
Dit is niet de eerste keer
Biologen zeggen dat

11. Noteer in eigen woorden in twee zinnen wat er aan de hand is op/in ... (gekozen onderwerp). Gebruik de woorden uit je lijstje van opdracht 9a (luisteropdracht)

12. Bedenk een andere kop/titel voor dit onderwerp (verwerkingsopdracht)

13. Kies een actueel onderwerp, zoek er informatie over op. Beschrijf het onderwerp in enkele zinnen, geef het een titel en presenteer het aan de klas (verwerkingsopdracht)

Weerbericht

Ook het weerbericht leent zich goed voor het oefenen in kijken en luisteren. De volgende oefeningen zijn zonder voorbereiding van de docent makkelijk toe te passen in de klas.

WEERBERICHT

1. Welke landen in Europa (of ander werelddeel) ken je? Noteer er minstens vijf (oefening vóóraf)

2. Welke landen zie je? Kruis ze aan op je landenkaartje (kijkopdracht)

3. Welke landen hoor je? Noteer bij drie landen van je lijstje de hoofdsteden (luisteropdracht)

4. Noteer in 15 seconden zoveel mogelijk cijfers tussen 0 tot 40 (oefening vóóraf)

5. Kijk naar het weerbericht en omcirkel de cijfers die je hoort / ziet / hoort en ziet in het fragment. (kijk- en luisteropdracht; de docent kan kiezen welke vaardigheid hij wil trainen)

Laat leerlingen zinnen maken met het gebruik van de juiste voorzetsels, de inwoners van het land, de temperatuur in het land enz. Op een wat hoger niveau zijn er oefeningen te bedenken die het vocabulaire van het weer activeren en verrijken.

Met de opdrachten bij het journaal en het weerbericht is het mogelijk om één en dezelfde video-opname op meerdere niveaus in te zetten. Dat bespaart tijd. Dezelfde oefeningen zijn te gebruiken bij een 'vers' opgenomen journaal. Het zal blijken dat deze werkwijze nieuwe ideeën en opdrachten oplevert. Veel programma's op televisie zijn strak geordend en voorspelbaar. De structuur van een journaal op een bepaalde tijd op een bepaalde zender is altijd dezelfde. Als deze eenmaal helder is, is het eenvoudig om deelopdrachten te maken.

Er zijn veel mogelijkheden om met korte audiovisuele fragmenten te werken en daarbij een afwisseling van kijk- en luisteropdrachten en combinatieopdrachten te formuleren die de leerling niet alleen vertrouwd maakt met deze vaardigheden maar de leerling ook stimuleert om te reageren en zich te uiten in de doeltaal. Eén keer per 2 à 3 weken werken met een audiovisueel document in de klas is een aardige basistraining voor het aanleren en vergroten van de kijk- en luistervaardigheid. ■

Voor informatie over training van kijk- en luistervaardigheid: Guusje Groenen, e-mail <taalwijzer@casema.nl>, telefoon 071- 5809344. Voor informatie over toetsing kijk- en luistervaardigheid: Jan van Thiel, e-mail <luistertoetsen@citogroep.nl>, website <www.citogroep.nl/vo/se/luistervaardigheid/eind_fr.htm>, telefoon 026 - 3521111.

Ten slotte